

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра економіки, маркетингу та міжнародних економічних відносин (№ 605)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми



О. С. Попов
(ініціали та прізвище)

«31» серпня 2021 р.

СИЛАБУС ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Управління затратами
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 051 «Економіка»
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: «Економіка підприємства»
(найменування освітньої програми)

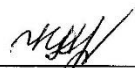
Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2021 року

Харків – 2021 р.

Розробник: Клименко Т. А., ст. викладач
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)


(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри економіки, маркетингу та міжнародних економічних відносин (№ 605)

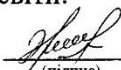
Протокол № 2 від « 30 » серпня 2021 р.

Завідувач кафедри д.е.н., професор
(науковий ступінь та вчене звання)


(підпис)

І. О. Давидова
(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:


(підпис)

О.О. Веродієнко
(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача



Клименко Тетяна Анатоліївна, ст. викладач.

З 2002 року викладає в університеті наступні дисципліни:

- управління затратами;
- товарознавство;
- дослідження операцій;
- економіко-математичні методи і моделі (оптимізаційні методи та моделі);
- економіка підприємства (КР);
- маркетинг послуг;
- стандартизація і сертифікація продукції та послуг.

Напрями наукових досліджень: автоматизація сертифікації товарів і послуг.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 5 семестр.

Обсяг дисципліни: 4,5 кредитів ЄКТС /135 годин, у тому числі аудиторних – 48 годин, самостійної роботи здобувачів – 87 годин.

Форми здобуття освіти – денна, дистанційна.

Дисципліна обов'язкова.

Види навчальної діяльності – лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – засвоєння основ економіки бізнесу, економіки підприємства, макроекономіки.

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – економіка праці і соціально-трудові відносини, бухгалтерський облік, економіка підприємства (КР).

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування у студентів систематизованого комплексу знань про класифікацію та розподіл витрат; методи їх планування, обліку, контролю та аналізу; прийняття управлінських рішень на основі аналізу витрат і на їх основі практичні навички ефективного управління виробництвом.

Завдання: одержання студентами знань, щодо закономірностей формування витрат, порядку їх планування, обліку та контролю, механізм аналізу витрат для мінімізації їх рівня та підвищення ефективності, та формування практичних навичок з питань ефективного управління виробництвом на основі поточного та стратегічного управління витратами.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студента повинні досягти таких **компетентностей**:

1) загальні:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність приймати обґрунтовані рішення;

2) фахові:

- здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях;
- здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати;
- здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач;
- здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів;
- здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси;
- здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів;
- здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію;
- здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення;

– здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності;

– здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Програмні результати навчання:

1. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

2. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

3. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні засади управління витратами.

ТЕМА 1. Загальна характеристика витрат.

- *форма занять*: лекція, практичне заняття, самостійна робота.
- *обсяг аудиторного навантаження*: 7 годин;
- *тема практичного заняття*: «Загальна характеристика витрат»;
- *обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)*: комп'ютерна техніка, проектор;
- *стисла анотація*:

Поняття «витрати». Різновиди витрат. Витрати і собівартість продукції. Класифікація витрат і її практичне значення. Різноманітність витрат і їх групування за певними ознаками. Практичне застосування класифікації витрат в управлінні їх динамікою і прийнятті господарських рішень. Структура витрат і фактори, що її визначають;

- *обсяг самостійної роботи здобувачів*: 9 годин;
- *теми, що належать до самостійної роботи здобувача*:

Різні напрями визначення структури витрат та їх практичне значення. Видова (елементна) структура витрат, її особливості в різних галузях економіки. Структура витрат залежно від їх реакції на масштаби ділової активності, використання її для обґрунтування підприємницьких рішень.

ТЕМА 2. Система управління витратами.

- *форма занять*: лекція, практичне заняття, самостійна робота.
- *обсяг аудиторного навантаження*: 5,5 годин;
- *тема практичного заняття*: «Система управління витратами»;

- *обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти):* комп'ютерна техніка, проектор;
- *стисла анотація:*

Функції і побудова системи управління витратами. Управління витратами як процес цілеспрямованого формування витрат за їх видами, місцями і носіями за постійного контролю їх рівня та стимулювання зниження. Важливість обґрунтування рівня витрат і контролю формування їх за центрами відповідальності. Функціональний аспект системи управління витратами. Організаційна система управління витратами на підприємствах. Управлінський і фінансовий (фіскальний) аспекти формування витрат. Собівартість продукції як база ціни та її нижня межа;

- *обсяг самостійної роботи здобувачів:* 9 годин;
- *теми, що належать до самостійної роботи здобувача:*

Особливості нижньої межі ціни у короткостроковому і довгостроковому періодах. Залежність прибутку від рівня витрат. Особливості впливу змінних і постійних витрат на величину прибутку. Мінімізація витрат, пов'язаних з основною діяльністю підприємства.

Модульний контроль 1

- *форма занять:* написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі);
 - *обсяг аудиторного навантаження:* 1 година;
 - *обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти):* відсутні;
 - *обсяг самостійної роботи здобувачів:* 4 години.
- Підготовка до модульного контролю.

Змістовний модуль 2. Формування та обчислення витрат.

ТЕМА 3. Формування витрат за місцями і центрами відповідальності.

- *форма занять:* лекція, практичне заняття, самостійна робота.
- *обсяг аудиторного навантаження:* 6,5 годин;
- *тема практичного заняття:* «Формування витрат за місцями і центрами відповідальності»;
- *обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти):* комп'ютерна техніка, проектор;
- *стисла анотація:*

Місця витрат і центри відповідальності. Мета диференціації витрат за місцями їх формування і центрами відповідальності: контроль витрат, персоніфікація відповідальності за їх рівень, підвищення точності обчислення витрат за їх носіями. Вимоги до організації центрів відповідальності. Функціональний і територіальний критерії організації центрів відповідальності. Кошториси підрозділів. Склад витрат в місцях їх формування різного

ієрархічного рівня. Методика складання кошторисів підрозділів різного функціонального призначення: основних (дільниць, цехів), допоміжних, обслуговуючих. Особливості кошторисів виробничих підрозділів за напівфабрикатного і безнапівфабрикатного методів обчислення витрат;

- *обсяг самостійної роботи здобувачів*: 9 годин;

- *теми, що належать до самостійної роботи здобувача*:

Гнучкі кошториси підрозділів. Розподіл витрат допоміжних та обслуговуючих підрозділів за складання кошторисів. Методи розподілу витрат: методи прямого, повторного розподілу, метод системи рівнянь.

ТЕМА 4. Методичні основи обчислення собівартості окремих виробів.

- *форма занять*: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *обсяг аудиторного навантаження*: 7 годин;

- *тема практичного заняття*: «Методичні основи обчислення собівартості окремих виробів»;

- *обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)*: комп'ютерна техніка, проектор;

- *стисла анотація*:

Роль і методи калькулювання в управлінні витратами. Калькулювання на основі неповних і повних витрат. Залежність методів калькулювання від особливостей виробництва продукції. Специфіка калькулювання в одно-, багатопродуктовому виробництві, у виробництві з комплексною переробкою сировини. Обчислення собівартості одиниці продукції в однопродуктовому і багатостадійному виробництві. Базис розподілу непрямих витрат й умови застосування їх. Калькулювання у комплексних (сумісних) виробництвах;

- *обсяг самостійної роботи здобувачів*: 9 годин;

- *теми, що належать до самостійної роботи здобувача*:

Проблема розподілу загальних витрат між спільно виготовлюваними продуктами. Розподіл загальних витрат на основі єдиного натурального показника обсягу виробництва.

Модульний контроль 2

- *форма занять*: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі);

- *обсяг аудиторного навантаження*: 1 година;

- *обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)*: відсутні;

- *обсяг самостійної роботи здобувачів*: 4 години.

Підготовка до модульного контролю.

Змістовний модуль 3. Контроль та оптимізація витрат.

ТЕМА 5. Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів.

- *форма занять*: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *обсяг аудиторного навантаження*: 6 годин;
- *тема практичного заняття*: «Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів»;
- *обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)*: комп'ютерна техніка, проектор;
- *стисла анотація*:

Облік і звітність як елементи контролю витрат. Організаційна побудова системи обліку витрат і руху матеріальних цінностей. Диференціація і повнота обліку регульованих витрат за місцями їх формування. Методи контролю витрат. Умови порівнянності фактичних і планових витрат за певний період. Особливості контролю рівня витрат за нормативної системи обліку (стандарт-кост). Облік та аналіз відхилень фактичних витрат від нормативних за центрами відповідальності;

- *обсяг самостійної роботи здобувачів*: 9 годин;
- *теми, що належать до самостійної роботи здобувача*:

Стимулювання економії ресурсів. Форми стимулювання залежно від величини економії, яку можна спрямувати на преміювання за зниження витрат. Розподіл премії між учасниками заходу з економії витрат.

ТЕМА 6. Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток» як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень.

- *форма занять*: лекція, практичне заняття, самостійна робота.
- *обсяг аудиторного навантаження*: 6 годин;
- *тема практичного заняття*: «Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток» як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень»;
- *обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)*: комп'ютерна техніка, проектор;
- *стисла анотація*:

Сутність і передумови аналізу системи «витрати—випуск—прибуток» (CVP). Зв'язок витрат, обсягу виробництва (операційної діяльності) та прибутку. Економічне значення моделювання та аналізу цього співвідношення. Спрощена модель лінійних співвідношень за CVP-аналізу та графічна інтерпретація її. Показники, що обчислюються та аналізуються за CVP-аналізу. Розподіл витрат на змінні та постійні. Роль маржинального прибутку в аналізі та прийнятті рішень. Аналіз рівноваги та безпеки операційної діяльності. Рівноважний (беззбитковий) обсяг операційної діяльності (виробництва). Операційний ліверидж (важіль), визначення його та застосування в оперативному аналізі;

- *обсяг самостійної роботи здобувачів*: 10 годин;
- *теми, що належать до самостійної роботи здобувача*:

Обчислення рівня економічної безпеки підприємства. Залежність прибутку від операційної активності та структури витрат. Значення управління прибутком і факторами його формування.

ТЕМА 7. Оптимізація операційної системи підприємства за критерієм витрат.

- *форма занять*: лекція, практичне заняття, самостійна робота.
- *обсяг аудиторного навантаження*: 7 годин;
- *тема практичного заняття*: «Оптимізація операційної системи підприємства за критерієм витрат»;
- *обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)*: комп'ютерна техніка, проектор;
- *стисла анотація*:

Оптимізація запасів і матеріальних потоків. Витрати на поставку і зберігання матеріалів на складі, їх залежність від величини та інтервалів поставки. Методи оцінювання матеріалів у запасах за відпускання їх у виробництво, на продаж та іншого вибуття. Сутність та умови ефективного застосування методів оцінювання: за собівартістю перших надходжень (*FIFO*), за собівартістю останніх надходжень (*LIFO*), за середньозваженою і нормативною собівартістю, ідентифікованою собівартістю і ціною продажу. Альтернативи придбання устаткування – купівля (за рахунок власних коштів, кредиту), лізинг;

- *обсяг самостійної роботи здобувачів*: 10 годин;
- *теми, що належать до самостійної роботи здобувача*:

Адаптація операційної системи до зміни її завантаження. Експлуатаційні витрати як критерій адаптації операційної системи до зміни завантаження. Параметри, форми і механізм адаптації основного устаткування.

Модульний контроль 3

- *форма занять*: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі);
 - *обсяг аудиторного навантаження*: 1 година;
 - *обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)*: відсутні;
 - *обсяг самостійної роботи здобувачів*: 4 години.
- Підготовка до модульного контролю.

Модуль 2

Індивідуальне завдання – розрахункова робота (РР) «Розрахунок планових показників витрат виробничого підприємства»:

- *обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)*: комп'ютерна техніка;
- *обсяг самостійної роботи здобувачів*: 10 годин.

5. Індивідуальні завдання

Виконання розрахункової роботи (РР) «Розрахунок планових показників витрат виробничого підприємства» за варіантами.

6. Методи навчання

Словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.); наочні (ілюстрування, демонстрування) і практичні (практичні роботи, індивідуальне опитування, тестування).

7. Методи контролю

Поточний, проміжний та підсумковий (семестровий) контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять у вигляді теоретичних опитувань й розв'язання практичних завдань.

Проміжний контроль проводиться у вигляді тестування за розділами курсу.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться в усно-письмовій формі за темами курсу й захисту індивідуального завдання (РР).

Семестровий контроль – іспит.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на практичних заняттях	0 .. 2	3	0 .. 6
Захист реферату	0 .. 9	1	0 .. 9
Модульний контроль	0 .. 20	1	0 .. 20
Змістовний модуль 2			
Робота на практичних заняттях	0 .. 2	3	0 .. 6
Модульний контроль	0 .. 20	1	0 .. 20
Змістовний модуль 3			
Робота на практичних заняттях	0 .. 2	2	0 .. 4
Виконання та захист РР	0 .. 15	1	0 .. 15
Модульний контроль	0 .. 20	1	0 .. 20
Усього за семестр*			0 .. 100

*Протягом семестру студент може заробити до 10 заохочувальних балів. Бали можна отримати за такими видами робіт:

- активна робота на лекціях та практичних заняттях: 0 .. 5 балів;
- написання тез на науково-практичній конференції: 0 .. 10 балів.

При перевищенні максимуму балів (більше 100) студент отримуватиме 100 балів.

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Іспит складається з двох теоретичних запитань (максимальна кількість балів за кожне запитання – 30) і одного практичного запитання (задачі) – максимальна кількість балів – 40.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Оцінка в балах	Пояснення
90-100	За умови глибокого вивчення навчального матеріалу, що підтверджується вичерпними відповідями на питання і застосуванням отриманих знань на практиці: правильним, безпомилковим виконанням завдань на практичних заняттях й розрахункової роботи (РР) у встановлені навчальним графіком терміни
83-89	За умови твердого засвоєння навчального матеріалу, при відповідях на питання студент не допускає серйозних помилок, вміє застосовувати отримані знання на практиці (у завданнях на практичних заняттях), РР виконує правильно, без помилок
75-82	За умови твердого засвоєння навчального матеріалу, при відповідях на питання студент не допускає серйозних помилок, вміє застосовувати отримані знання на практиці (завдання на практичних заняттях й РР виконує з незначними помилками)
68-74	За умови засвоєння навчального матеріалу, студент не повністю і недостатньо точно відповідає на питання, але вміє застосовувати отримані знання на практиці (при виконанні завдань на практичних заняттях й у РР допускає менше 60% помилок)
60-67	За умови виконання мінімальних критеріїв знань та умінь, студент засвоїв основний програмний матеріал, припускає помилки при виконанні завдань на практичних заняттях, у РР, але має необхідні знання для їх усунення під керівництвом викладача
0-59	За умови, що студент засвоїв не весь основний навчальний матеріал, допускає серйозні помилки при виконанні завдань на практичних заняттях й у РР, не має необхідних знань для їх усунення під керівництвом викладача

9. Політика навчального курсу

При вивченні дисципліни необхідно спиратися на конспект лекцій та рекомендовану навчальну та наукову літературу. Вітається використання різних джерел з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії з проблем навчальної дисципліни.

Беруться до уваги такі показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень здобувачів вищої освіти:

- відповіді на питання плану практичного заняття під час заняття;
- доповіді з проблемних питань практичного заняття;
- участь в активних формах навчання на практичних заняттях;
- розробка тематичних презентацій;
- публікація тез доповідей та участь у конференціях, написання наукових статей, рефератів;
- відпрацювання тем пропущених практичних занять;
- інші здобутки в освітній сфері, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. Високо оцінюється прагнення здобувачів вищої освіти планомірно та систематично засвоювати навчальний матеріал, активно працювати на практичних заняттях, брати участь в обговоренні дискусійних питань, повною мірою долучатися до активних форм навчання, відпрацьовувати пропущені практичні заняття. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу.

Політика перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-1 бал). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувач вищої освіти діє відповідно Положенню Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» «Про академічну доброчесність».

Основні види порушень академічної доброчесності для дисципліни:

1. Академічний плагіат:

- плагіат фрагментів письмових робіт та повних текстів;
- плагіат ідей, даних, моделей, ілюстрацій тощо;
- відсутність належних посилань за відсутності привласнення авторства;
- помилки цитування.

2. Самоплагіат:

- повторне подання здобувачами освіти письмових робіт, які вже подавалися як звітність із інших дисциплін, без дозволу викладача;

- агрегування чи доповнення даних – суміщення раніше опублікованих і нових даних без їх поділу з відповідними посиланнями на попередню публікацію;

- повторний аналіз раніше опублікованих даних без посилання на попередню публікацію цих даних та раніше виконаного їх аналізу.

3. Фабрикація:

- наведення у письмових роботах здобувачів та в наукових роботах вигаданих чи неперевірених даних, зокрема статистичних даних, результатів експериментів, розрахунків чи емпіричних досліджень, фотографій, аудіо- та відеоматеріалів тощо;

- посилання на вигадані джерела інформації або навмисне посилання не на справжнє джерело;

- приписування іншим особам текстів, думок чи ідей, яких вони не висловлювали чи не публікували.

4. Фальсифікація:

- необґрунтоване корегування результатів власних наукових досліджень чи виконання навчальних завдань (таке, що не базується на повторних чи додаткових дослідженнях, вимірюваннях або розрахунках, виправленні виявлених помилок тощо);

- наведення у письмових роботах здобувачів та в наукових роботах свідомо змінених літературних даних та даних, отриманих із інших джерел; зокрема, статистичних даних, результатів експериментів, розрахунків чи емпіричних досліджень, фотографій, аудіо- та відеоматеріалів тощо без належного обґрунтування причин і зазначення методики їх корегування;

- наведення неповної або викривленої інформації про апробацію результатів досліджень та розробок.

5. Обман:

- подання як результатів власної праці робіт, виконаних на замовлення іншими особами, або робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання;

- здавання або представлення різними особами робіт з однаковим змістом як результату власної навчальної діяльності;

- написання чужих варіантів завдань на контрольних заходах;

- використання системи прихованих сигналів (звукових, жестових та ін.) при виконанні групових контрольних заходів з однаковими варіантами;

- несамотійне виконання завдань у випадках, коли не дозволяється отримання допомоги, або не зазначення інформації про отриману допомогу, консультації, співпрацю;

- проходження процедур контролю знань підставними особами;

- симуляція погіршення стану здоров'я, хвороби з метою уникнення контрольних заходів.

Основним видом відповідальності здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності за даною дисципліною є

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту);
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Списування під час поточних тестувань, модульних контролів та іспиту заборонені (в т.ч. із використанням мобільних засобів).

Розрахункова робота повинна демонструвати досягнення результатів навчання, визначених освітньою програмою, здатність автора логічно, на підставі сучасних наукових методів викладати свої погляди за темою роботи, обґрунтувати вибір програмного забезпечення, робити обґрунтовані висновки й формулювати конкретні пропозиції щодо отриманих результатів. У роботі не може бути списування, фабрикації та фальсифікації.

10. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

Підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, конспекти лекцій, методичні рекомендації з проведення практичних робіт тощо, які видані в Університеті знаходяться за посиланням:

1. Клименко, Т. А. Управління затратами: теорія, завдання, тести [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Т. А. Клименко. – Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2018. – 106 с. – <http://library.khai.edu/library/fulltexts/metod/>.

2. Экономика предприятия / А.И. Бабушкин, А.Н. Березюк, В.Н. Гавва, Л.Н. Голованова, Б.И. Душин, В.Д. Кравченко, Я.В. Сафронов. – Сборник задач. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т «ХАИ», 2001 г. – 188 с.

Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням:

<https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=99>

11. Рекомендована література

Базова

1. Грещак М. Г. Управління витратами : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / М. Г. Грещак, О. С. Коцюба — К.: КНЕУ, 2002. – 131 с.

2. Рижикова Н.І., Накісько О.В. Управління витратами : навчальний посібник. – Харків : ХНТУСГ, 2013. – 198 с.

3. Тарасенко С. І. Управління витратами : навч. посібник / С. І. Тарасенко. – Кам'янське : ДДТУ, 2018. – 305 с.

4. Кузьмін О. Є. Управління витратами на підприємствах : навч. посібник / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник, У. І. Когут. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 244 с.

5. Партин Г. О. Управлінський облік : підручник / Г. О. Партин, А. Г. Загородній, Т. І. Свідрик, А. І. Ясінська, Т. М. Бойчук. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. – 280 с.

6. Дороженко Л. І. Сучасні методи обліку витрат у контексті зарубіжного досвіду / Л. І. Дороженко // Держава та регіони. Сер. : Економіка та підприємництво. – 2014. – № 2. – С. 72 – 76. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2014_2_15.

7. Пустова І. В. Методи управління витратами в сучасних умовах: ефективність застосування, переваги та недоліки / І. В. Пустова // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 11. – С. 39 – 42. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2013_11_12.

8. Потій В. З. Теоретичні підходи до управління витратами підприємства / В. З. Потій, Г. П. Куліш // Формування ринкової економіки: наук. зб. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана»; [відп. ред. О. О. Беляєв.] – 2013. – Вип. – 29. – С. 357 – 370.

Допоміжна

1. Аткинсон Э. А. Управленческий учет, 3-е издание / Э. А. Аткинсон, Р. Д. Банкер, Р. С. Каплан, М. С. Янг.: пер. с англ. – Издательский дом «Вильямс», 2005. – 874 с.

2. Мансуров П. М. Управленческий учет : учебное пособие / П. М. Мансуров. – Ульяновск : УлГТУ, 2010. – 175 с.

3. Янковский К. П. Управленческий учет: Учебное пособие. Стандарт третьего поколения. – СПб.: Питер, 2011. – 368 с.

4. Серебренников Г.Г. Управление затратами на предприятии : учебное пособие / Г. Г. Серебренников. – Тамбов : Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2007. – 80 с.

5. Данилко В. К. Управління витратами : навч. посібник / В. К. Данилко, О. М. Кушніренко, К. С. Марченко. – К. : Каравела, 2012. – 216 с.

6. Погорелов Ю. С. Управління витратами підприємства: навч. посібник / Ю. С. Погорелов, Л. М. Христенко, А. А. Алєйніков, Г. А. Макухін; заг. ред Г. В. Козаченко. – Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2011. – 628 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Хмарне середовище Google.